

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LOS DOS PILLETES

'MELODRAMA D' ESPECTACLE QUE 'S REPRESENTA EN IO Teatro de Novedats.

MIQUEL CEPILLO
Director de la companyia.

JOAN B. ENSEÑAT
Arreglador de l'obra.

CRONICA

Vá de quènto

Vels'hi aquí que una vegada....

—¿Era un rey?

—Justa la fusta. Rey se deya de apellido y de nom Corneli 'l marit, protagonista del quènto que vaig á relatar, contant per anticipat ab la séva inagotable, may desmentida benevolencia, com diuhen los oradors cursis en l' exordi de las sevas arengas.

—Rey y Corneli?... Ja, ja....

—Fassin el favor: no riguin, que si ara 's gastavan las riallas maliciosas després no 'ls ne quedarían pel final, qu' es quan mes se necessitan. No riguin, donchs, y sobre tot, no m' interrompin.

En Corneli Rey era ja un home madur, pero qu' en los bons temps del romanticisme havia fet el Tenorio en gran. Llavoras, en plena joventut, tenia l' embestida del toro, y en aquest sentit el nom de Corneli li esqueya honrosament, perque 's pot dir que las banyas las utilisava sols per arremetre contra 'ls seus rivals y voltejarlos. ¡Y qué 'n va fer de desgracias! ¿Y de conquistas? Totas las donas se morían per ell.

Però succehí lo que succeheix sempre ab los homes de gran empena. La ley dels contrastos á lo millor se 'ls imposa y 'ls enreda en sas imperceptibles mallas. Sols per aqueixa ley s' explican certas simpatías entre 'ls dos sexes, que lògicament no 's compendrian.

En Corneli Rey, que havia fet anar com qui diu á puntadas de peu las donas guapas de formas esculturals y d' esperit varonil, las matronas mes espléndidas per sa imponent bellesa, havia de acabar enamorantse de una débil criolla.

Era la Panchita una nena denarideta: un potet de linfa. Aixó sí, tenia 'ls cabells negres, de una negror d' ala de corp; la pell de un tó moreno trencat, tirant á mulato clar; los ulls negres també y suauement lluminosos com dos raigs de lluna; lo cos menut, y un ayre total d' esllanguiment, qu' encomanava la mandra. Sa veu era fina y son llenguatge dols com la *jalea de guayaba* del seu país natal.

En Corneli Rey va prendarse de aquell tipo tan distin, de tots els que havia conegut fins á las horas. Després de menjar tant filet, li semblá que aquell plat dols havia de sentarli admirablement. Resignat á acabar pels postres lo succulent banquet de una joventut consagrada als bons bossins, resolgué calsarse ab la criolla.

Y tal dit, tal fet: uní ab ella la seva sort. La féu la seva esposa.

***

Vivían instalats en una magnífica habitació del Ensanche, alhajada ab verdadera esplendides. La criolla tenia tots els regalos, carruatjes luxosos, un servey numerós, trajos á desdir, blondas y joyas. D. Corneli, que may havia sapigut apreciar lo valor de la moneda, no li escatimava res per tenirla contenta.

Tots los parents de la Panchita s' havían anat refugiant á casa séva: un aixám de germans, oncles, y cosins y antichs servidors de la familia d' ella, los uns blanchs, los altres de color de catxumbo, y fins negres y tot, menjavan la sopa boba á la taula de D. Corneli, 's vestían, calsavan y divertían á expensas de D. Corneli, y no es aixó lo pitjor, sino que ni menos li agrahían. Molt al contrari, á espatillas d' ell, el tractavan de *patón* y de *pendejo*.

La Panchita, lluny de rependre'ls, encare 'ls alentava, fentlos compendre que no era ell qui 'ls mantenía, sino ella, que bon dot havia portat al contreu-

re matrimoni, y que per mes que gastessin y derrotessin no havían de acabar may los seus diners; al contrari: *siempre resultaría que ella era objeto de la explotación de su sinvergüenza de marido.*

Figúrinse ab aquella manera de pensar com aniria aquella casa.

Un día mentres dinavan, un dels molts lloros que tenia la criolla pel seu entreteniment, va donar un crit formidable de «¡Viva Panchita libre! ¡Mueran los patones!» D. Corneli, al sentirlo anava á cargarli 'l coll, pero 's detingué soptadament al veure esclatar la més burlesca de las riallas en los llabis molsuts de tot aquell aixám abigarrat. La mateixa Panchita 's caragolava de riure—*¡Ay qué gracia!*.... —deya balancejant tot lo cos, ab las mans sobre 'l ventre.

D. Corneli va perdre 'l tino. Agafá ab má trémula un plat y l' estrellá contra 'l cap de algú, sense mirar á qui tocava. Rebé 'l nyanyo un cusinet de la Panchita. Cessaren las riallas y comensaren las imprecacions. De *bruto*, *salvaje*, *tirano* y demás piropos per l' istil no 'n vulguin mes. Seguidament plats, ampollas, vasos, tot va anar en l' ayre: després dels plats els mobles, fins á no quedarne un de sancer, y entre mitj de la serracina, aumentada per l' algarabia de tots els lloros que estarrufats, encare cridavan «¡Viva Panchita libre!», se presentá de sopte l' arcalde de barri.

*

**

Era aquest un tocinaire mal carat que ocupava la botiga de la mateixa casa.

A pesar de anar tot greixós, la Panchita 's llansá als seus brassos, exclamant:

—Señor Alcalde: sálveme Vd.!

D. Corneli 's quedá com qui veu visions. A punt estigué d' abrahonarse ab aquell tipo ordinari y fastigós, que somrient, ab la major flema del mon li ensenyava la vareta, símbol de l' autoritat qu' exercia.... Però 's repensá, y coneixent que ja no tenia 'l brío de la joventut, y qu' era precis fer acopi de serenitat per no perdres, se resigná á escoltarlo.

Entre tant la Panchita y tota la seva parentela, inclús els lloros, se refugiaren en alguns departaments de la casa, dels quals ne sortía una bravada insuportable. D. Corneli mes de una vegada havia probat de ficarhi 'l nas; pero 's veyá obligat á fugir mes que depressa, per no asfixiarse. En cambi la Panchita y 'ls seus parents s' hi estavan com lo peix á l' aygua. D' aquella part de la casa tan pestilent, inasequible al marit, y fins als encarregats de fer limpieza si eran europeos, los criollos ne deyan *la manigua*.

Lo tocinaire y D. Corneli celebraren una llarga conferencia.

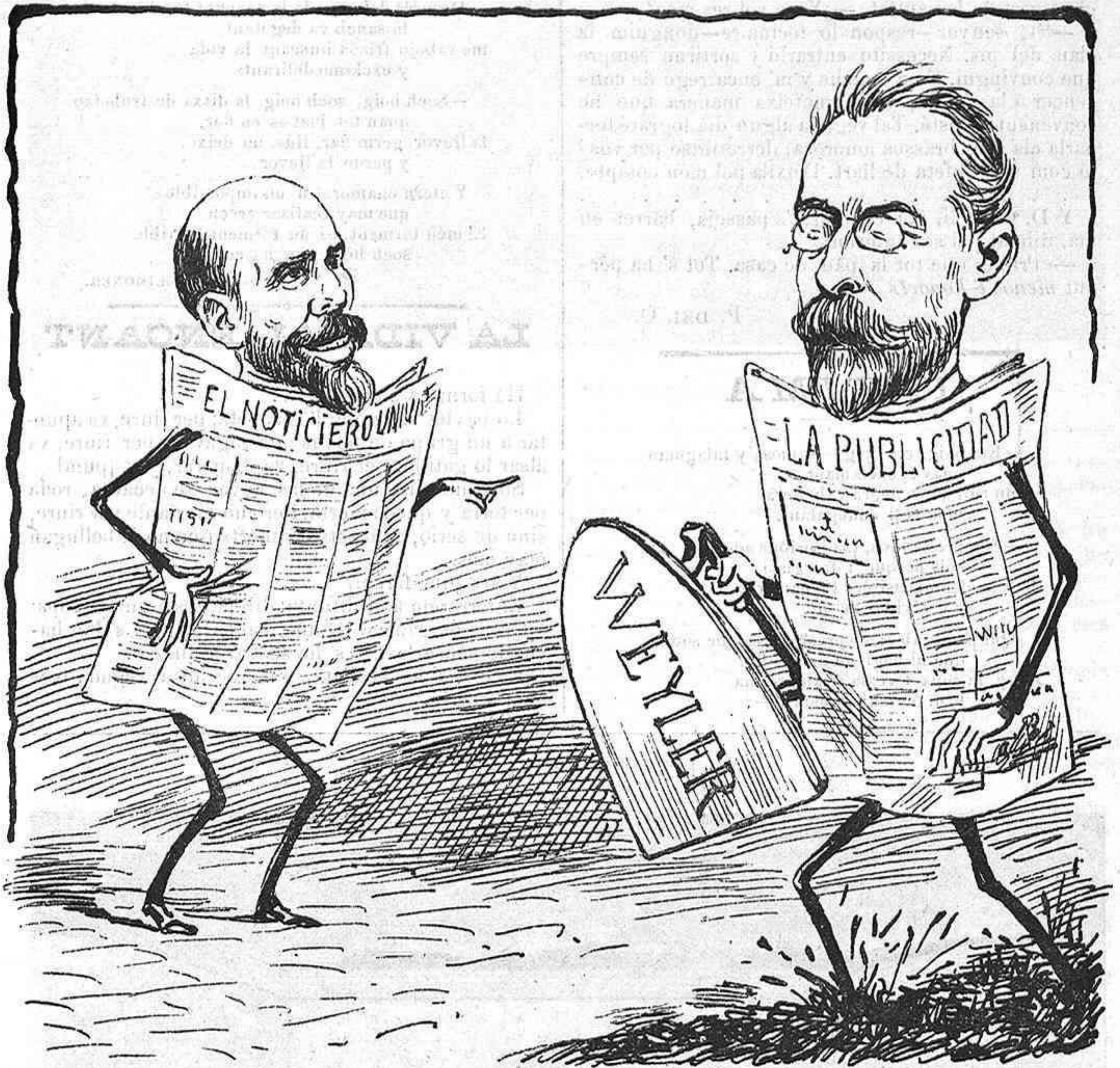
Parlá 'l primer com autoritat y com industrial. Com autoritat exigí que cessessin aquells escándols, aquell tirarse 'ls mobles pel cap, aquell continuo xivarri. Com industrial ponderá 'l dany inmens que se li causava, esquivantli 'ls parroquians. —Cregui—deya—que molts que venían á la tenda, ja no s' acostarán may mes. Y es precis que aixó se m' indemnisi.—Además—afegía—un gran acopi de género que tenia amagatzemat, embutits, cansalada, pernils y llart, tot se m' ha tornat ranci.

—Y á mí que m' explica?—deya D. Corneli.

—¡Cóm, que li explico!.... ¿Ignora que las vibracions del soroll de la mateixa manera que fan tornar lo ví agre enranciejan lo tocino?... ¡Ay fill meu, que atrassat está que no coneix las últimas teorías científicas!.... Vosté no se 'n cuyda d' estudiar ciencia, y després ho ha de pagar, com m' haurá de pagar á mí tots los géneros averiats.... ¡Vaya si me 'ls pagaré!....

LA NOTA DEL DIA

LA PLANCHA H.

—¡Ay amich meu, que t' enfonzas!
 ¡Ay que ja ho nota la gent!
 ¡Ay que planxas d' aquest género
 no s' olvidan fácilmente!

D. Corneli 's mossegava 'ls punys de rabia. Pero 'l tocinaire impertèrrit anava continuant:

—Apart de aixó, hem de ser franchs: vosté á *donya Panchita* li dona molt mals tractes. Per tot lo vehinat no 's parla d' altra cosa. Ella m' ha fet confident de las sevas penas y afliccions, y si vosté volia....

—Qué vol dir, si jo volia?

—Que tot se podría arreglar en pau y quietut. Fassis cárrech de que las criollas son una mica capritxosas.... aixó ja havia de saberho avants de casars'hi.... De manera que lo que li está passant—y dispensi que li diga—es fill de la seva falta de previsió. Pero deixém lo passat y mirém lo porvenir. ¿Qué vol vosté?

—Castigarla durament. Treure á tots los seus parents á puntadas de peu.... Jo soch l' amo de aquesta casa.

—¿No veu? Ja hi torném. Sempre la violencia. Per aquest camí no lograré res mes que trencar pisa, destrossar mobles y motivar á cada punt l' intervenció de l' autoritat.

—Llavoras, lo divorci.

—¿Lo divorci!.... ¿Y vosté es un home pundonorós? ¿Y l' honor de vosté cóm queda? ¿Qué dirán pel mon de D. Corneli Rey? Creguim á mí: vosté ha de continuar sent l' amo de la casa, ó á lo menos ha de continuar semblantho. L' habitació es prou gran porque pugan cábrehi tots sense destorbarse. Ella y 'ls seus als departaments de la esquerra, vosté als de la dreta. Ella autónoma y vosté també. Cada húa fa lo que vol, y res de barallarse.

—¿Y de aixó 'n diu ser amo?

—Sí senyor: vosté será l' amo porque pagaré 'l lloguer y tots los gastos de la casa. Aixís, els vehins que avuy el bescantan, dirán al véure'l, «Aquí

passa D. Corneli, modelo de generositat y de noblesa!»

—M' ha convensut—exclama enternit l' espós de D.ª Panchita, que 's conmov sempre que li tocan el ressort de la vanitat. —¿Y no vol res mes?

—Sí, senyor—respon lo tocinaire—donguim la clau del pis. Necessito entrarhi y sortirne sempre que convingui. Som amichs y m' encarrego de convencer á la criolla, de la mateixa manera que he convensut á vosté. Tal vegada algun día lograré tornarla als seus brassos amorosa, derretintse per vosté com una bufeta de llart. Déixila pel meu compte.

Y D. Corneli, ara com ara 's passeja, barret en má, dihent pel seu interior:

—«Primer que tot la pau de casa. Tot s' ha perdut menos l' honor!»

P. DEL O.

ÍNTIMA

—Ets boig, ets boig,—xamosa y falaguera anavas exclamant, ab un rull de ta negra cabellera mon coll endogalant.

—Sempre somiós, tas ilusions adoras sols perque 't fan glati, de tots els impossibles t' enamoras y t' olvidas de mí.

¿Quí pensa ab el després? quí es que somía que hi hagi un més enllá? Avuy, la copa 't vessa d' ambrossia béu, ó un altre beuré.—

Ta lógica de gel, dona estimada, se 'm fica al fons del cor, y com fulla de acer ben afilada me fereix sens dolor.

Després del cop, de la sagnant ferida la sanch va degotant, me rabejo frisós buscant la vida y exclamo delirant:

—Soch boig, soch boig; la ditxa destrubeixo quan tot just es en flor, la llevar, germinar, ilús, no deixo, y perdo la llevar...

Y etern enamorat d' un impossible que may realisar crech. El méu torment, es un torment horrible soch boig y m' ho conech!

A. LLIMONER.

LA VIDA AL ENCANT

Ha tornat á succehir.

Lo baylet va agafar l' escopeta; per riure, va apuntar á un grupo de noyas que jugavan; per riure, va alsar lo gatillo; per riure, va disparar, y ... ¡pum!

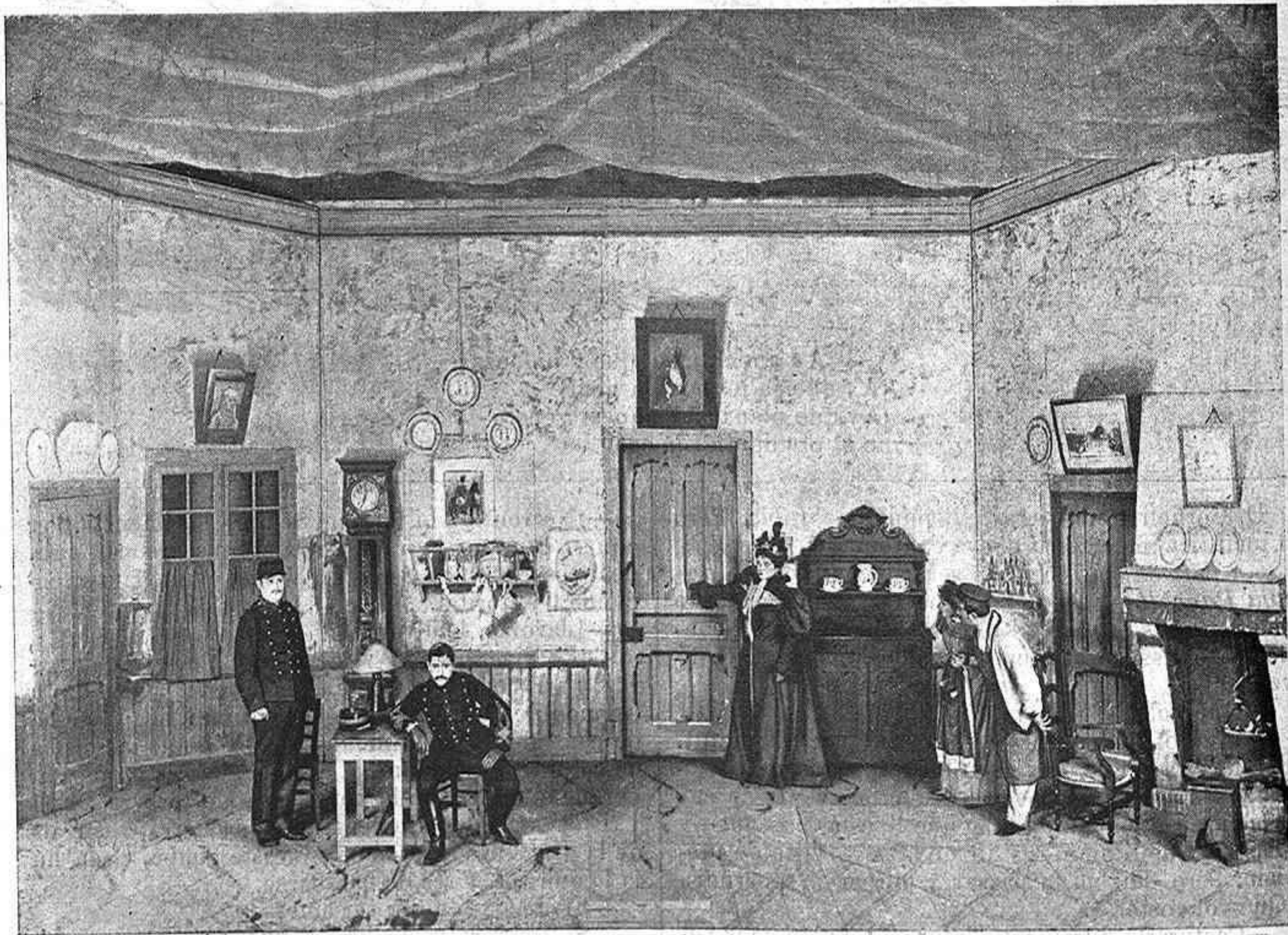
Sona un tiro, una de las noyas se decanta, roda per terra y queda morta. Pero no morta de per riure, sino de serio, com tots els morts que no 's bellugan may mes.

Y ara ¿qué farém?

Enterrarém á la difunta; dirém tres ó quatre cops: «¡Quína desgracia! ¡Quína mal'hora! ¡Quí s' ho havia de pensar!»... y s' ha acabat la funció.

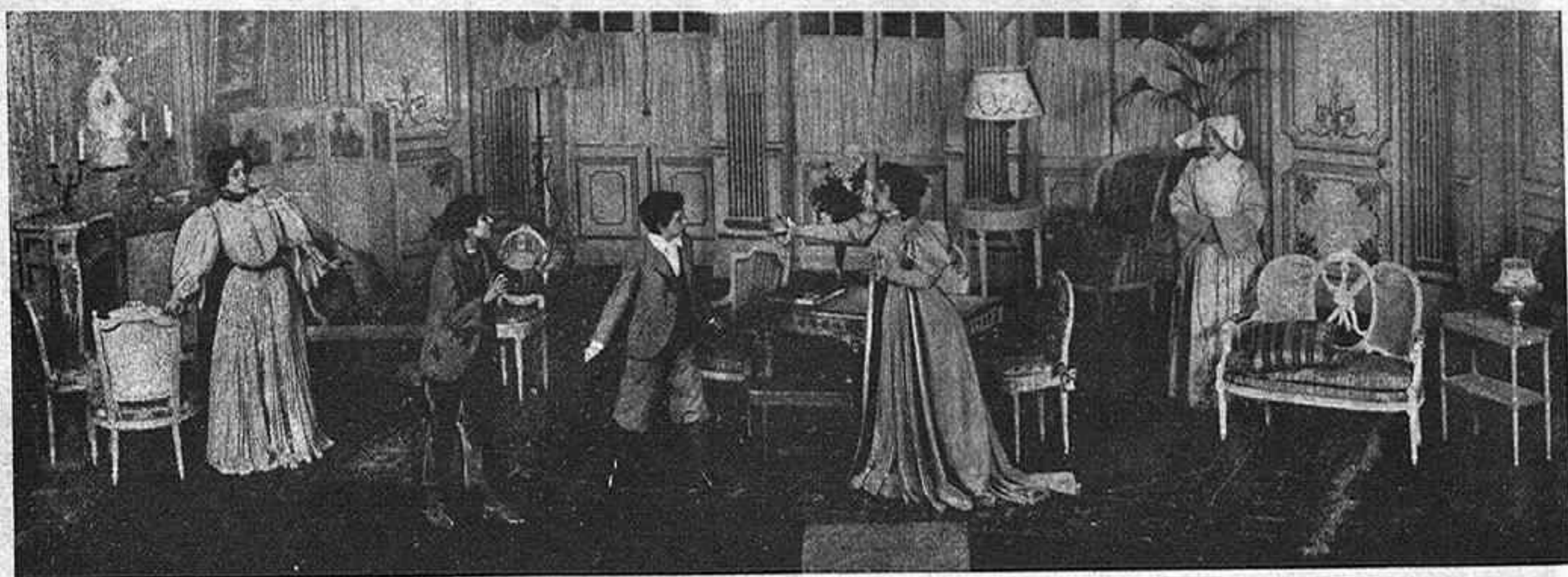
Es dir, s' ha acabat... fins que altra vegada torném á serhi.

LOS DOS PILLETES

Quadro primer.—LA POSADA DE TOURNE-EL-BRIDE.

LOS DOS PILLETES

Quadro quint.—¡NO ES MI HIJO!

Jo no sé moltes persones ahont tenen el cap. Cada cop que llegeixo en la crónica diària que un nen de tres anys s'ha begut inadvertidament el sal-fumant d'una ampolla que ha trobat *sobre la taula*; que un'altra criatura ha calat foch al seu lletet *jugant ab una capsa de mistos*; que un altre s'ha menjat un paper de polvos d'arsénich *pensantse qu'era sucre*, m'afirmo mes y mes en la creencia de que l'ofici de pare de família es mes complicat de lo que ssmbla, y que no seria gens supèrflu que als que 's casan, avants de donarlos permís, els sometessin á un exámen rigurós per veure cóm están de sentit comú.

A mí no hi ha qui 'm tregui d'aquí. Per posar polvos d'arsénich al alcans d'una criatura; per deixarli jugar ab mistos; per arribar á abandonarli una ampolla de sal-fumant sobre la taula *del menjador*, es necessari estar xiflat, haver perdut la xaveta, caréixer de las mes elementals nocions de prudencia y previsió.

Aixó que ha passat ara ab el baylet de l'escopeta, succeheix ja casi bé día per altre.

Y sempre 's deu á lo mateix: al inexplicable abandono dels que per obligació haurían d'evitarho.

Aquí un cassador va deixar la carrabina en un recó, y un xicot juganthei va dispararla sobre un company.

Allá un pare va posar lo revólver sobre una cadria, y la nena per veure qué era va clavarse una bala al mitj del front.

Acullá un germá gran va olvidar-se la pistola demunt del llet, y 'l menut, sense sapiguer cóm, va badarse 'l cervell.

Y endavant; vingan uns quants crits de desesperació; vinga 'l «¡Quí s'ho havia de pensar! ¡Quína mal' hora! ¡Quína desgracia!»... los morts cap al cementiri, y no 'n parlém mes.

Perque, naturalment, es lo que tothom diu:

—¿Qué s'hi farà ara, si aixó ja no té remey?... Es un fet consumat, una des-

gracia irreparable... ¡No faltaria mes sino que, després del disgust que passa la familia, la justicia encare l'anés á amohinar!...—

Baix aquest aspecte, á la gent li sobra la rahó. En cassos d'aquesta naturalesa, la justicia poch té que ferhi.

Pero en el mon, segons tinch entés, á mes d'haverhi jutjes, hi ha també metjes alienistas; á mes de tenir presons, també tenim manicomis.

Es clar que 'ls que deixan l'escopeta carregada en un recó, y 'l revólver sobre una cadria y la pistola tirada sobre 'l llet no son criminals; pero ¿bojos? ¡Vaya si ho son!... Y de la pitjor especie: dels que no solzament no 's cuydan de la seva vida, sino que posan en perill la vida dels demés.

May hi usat armas; pero si un día comprés una pistola, ja 'm guardaria jo de penjarla á la paret á la vista de tothom pel istil d'un almanach americá, ó de colocarla sobre la calaixera com dihent al primer inexpert que se 'n adonés:

—Apa, veyám si t'hi entretens una mica y t'obras el cap ó matas á algú de la familia.—

Lo que faria seria desarla bé, dintre de un calaix, tancat ab pany y clau, y la clau á la butxaca.

La inconcebible mania de manejar armas y portarlas per tot arreu, arriba ja avuy á un límit que comensa á alarmar sériament á la gent pensadora.

Avants, un home duya petaca, portamonedas, boquilla... un corta-plomas, á tot estirar.

¿Avuy? Lo qui no va per aquests mons de Deu ab un revólver de sis tiros, ja no es persona formal ni digne de tenir ulls á la cara.

Per xó un hom, quan va en tranvía, ó 's troba al café ó s'ensopega en algun lloch ahont s'hi reuneixen varias personas, al observar que algú butxaqueja, no pot menos de pensar involuntariament:

—¿Si anirá á tréures un' arma?

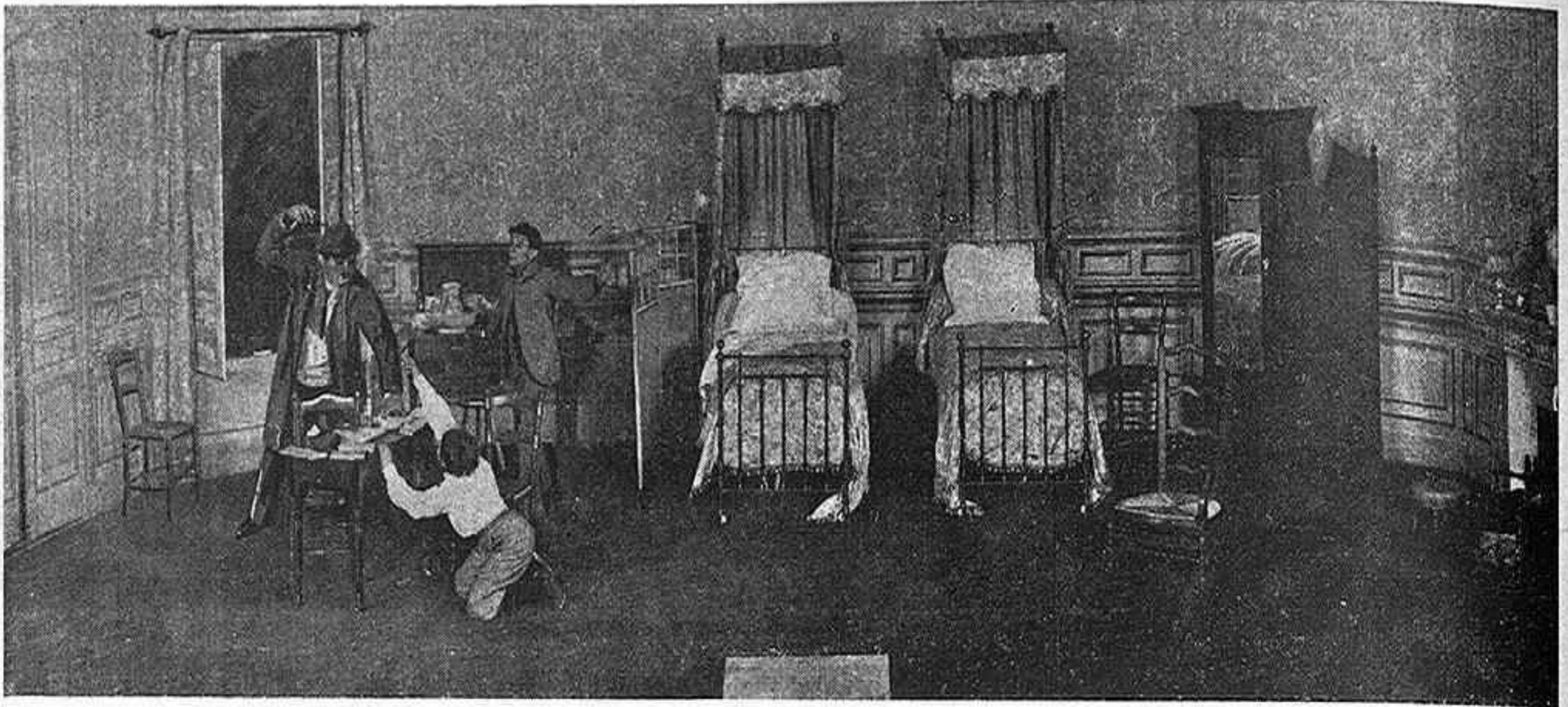
O, com ja moltes vegadas ha succehit:

—¿Si buscantse 'ls mis-

Quadro segón.—EL HOSPITAL DE TOURS.

LOS DOS PILLETES

Quadro octau.—UN INOCENTE QUE SE VA.

tos, ó 'l tabaco ó 'ls lentes se li disparará 'l revólver?—

En certas casas, n' estich segur, per mes que registressim no hi trobaríam una gota de tinta, un full de paper d' escriure, un mal llibrot.

En cambi, preguntémlos si tenen armas. ¡Allí veurán sortir pistolas, revólvers, catxorrillos, espasins y tota classe d' eynas ofensivas y defensivas!...

Y no solzament las tenen, sino que las lluheixen, las exposan per aquí y per allá, las escampan per damunt dels mobles, las abandonan en los calaixos oberts... porque la criada trayent la pols fassi caure la pistola y 's trenqui un bras, y la senyora respatlant l' americana toqui 'l gatillo del bull-doch y 's tregui un ull, y las criaturas furgant trobin el revólver y 's posin á mirar cóm va y juguín á fer la guerra y 's matin ignocentment.

¿Servirán d' alguna cosa las dolorosas llisçons de l' experiéncia?

Temo que no. Y ho temo, porque 'm sembla observar que 'ls instints bélichs de l' humanitat, en lloch de disminuir, van en augment cada día.

Fins ¿qué diré?... fins arribo á sospitar que en temps no llunyans, entre alguns marits y mullers s' entaularán diálechs per aquest istil:

—¿Cóm están las pistolas?

—Carregadas.

—Donchs crida als nens y dónalselas. ¡Que juguín una mica, pobrets!

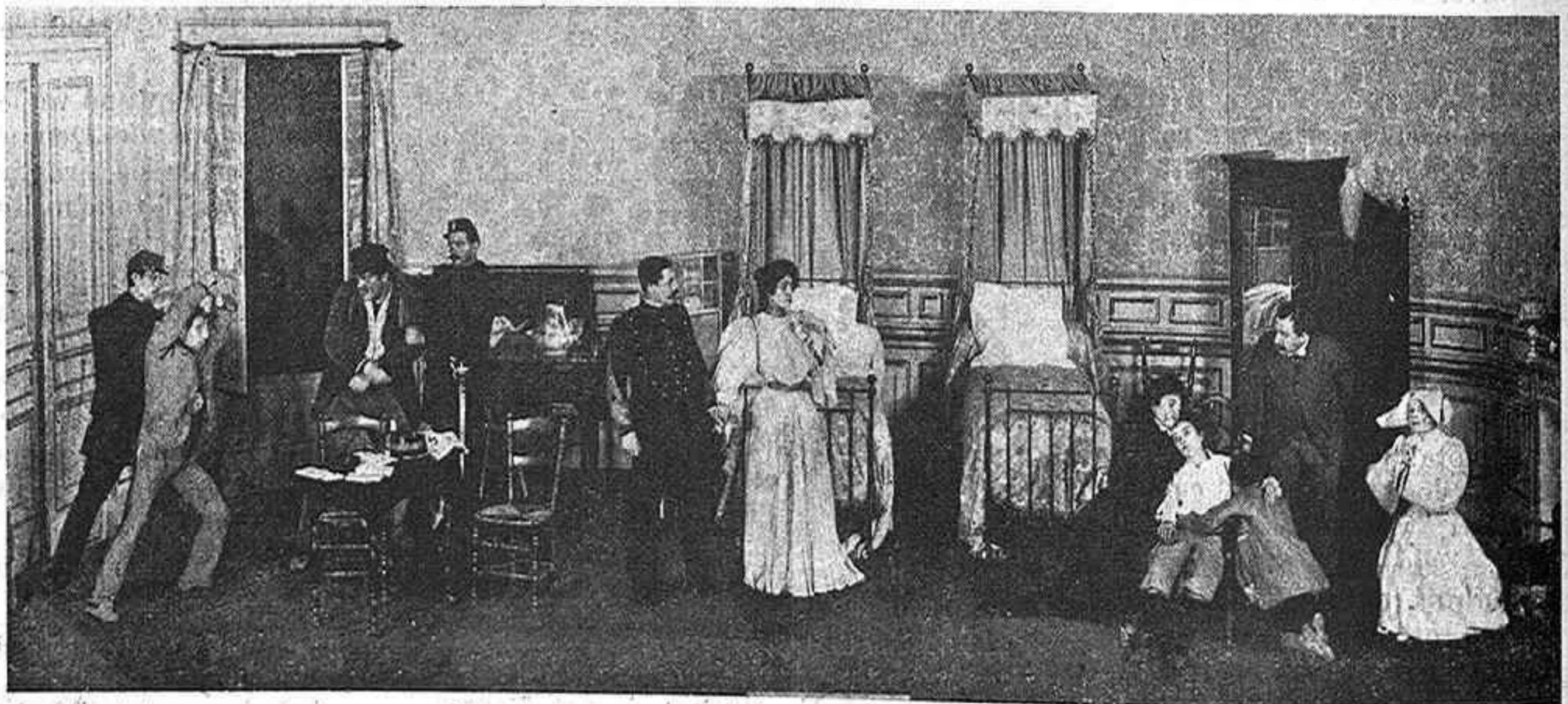
A. MARCH.

A UN SARAUHISTA

(que 's creu, perqu' es un babau, qu' en aquet mon de llautó tot es segons lo coló de la alfombra d' un sarau.)

Tú que tota ta energia gastas en ben pentinarte y en sapiguer presentarte al ball ab coqueteria, si no sabs ortografia ni una carta escriure sabs que no hi hajan forsa nyaps ni estigui de gargots plena, molt bé tirarte á la esquena sabs, en cambi, 'ls mal-de-caps.

Si al treballar tiras cossas,

Quadro octau.—Final del melodrama.

(perque t' atipa 'l treball,) no faltas en cambi al ball ni allà ahont s' hi recullen mossas, sigan morenas ó rossas, pro estúpidas y hasta púbillas; allà ahont ningú per res del mon s' encaparra, y a' llà ahont es talent la barra, allà no hi fas falta tú.

Fassi fret, fassi caló, hi hagi pau ó tinguém guerra, lo téu papé aquí á la terra es lo d' etern balladó; ja sé qu' es una rahó, que avuy tothom balla, amich, balla 'l pobre, balla 'l rich, y ni 'ls fátuos concejals s' escapan de ballá un vals á los ordres del cacich.

Per 'xó, tú deus pensá', Arturo: «Som al ball y hem de ballar» Fas bé, ¡quí 't fa encaparrar...! ¿que 't trobas en un apuro y necessitas un duro per fer ball quan á tú 't plau...? vas á trobá al amich Pau (qu' ell no balla) y li enmatllevas. logrant ab las *tabas* tévas fe 'l senyor sens tení un clau.

Sense imitarla, per 'xó, la téva conducta aprobo, lo que conforme no trobo, es qu' aquet *Pau* sigui jo.

PEPITO LLAUNÉ.

DESCUBRIMENT PRODIGIÓS

La noticia ha donat la volta per tota la premsa, y es inútil dir la satisfacció ab que l' han rebuda las mares y la impressió que ha causat en el cos médech militar.

Vels'hi aquí 'l fet.

A un jové soldat á qui li va tocar marxar á Cuba, se li va ocorre collocarse sobre 'l pit un escapulari del Carme. L' efecte ha sigut tan complert, que á pesar del llarch temps que porta de residència á l' isla y d' haver pres part en numerosos fets d' armas, lo soldat no ha rebut ni la mes petita rascada ni ha suferit cap enfermetat.

¿Pot donarse res mes clar, mes positiu ni mes evident?

Si 'l pobre soldat no arriba á atinar en aquest prodigiós escapulari, potser á horas d' ara estaria fent companyia als milers d' infelissos que sota terra purgan els pecats dels nostres polítichs; pero va tenir la xiripa de recordársen, y ja ho veuhen: allà 'l tenen bo y sá y ab las mateixas agallas del primer día.

Lo que d' aquest fet ressalta de bonas á primeras, es lo poch companyerisme del soldat del escapulari.

Si ell sabia que alló era un *cúralo todo*; si tenia la convicció de que posántsel sobre 'l pit se feya invulnerable á las balas, á las febres y á las niguas ¿per qué s' ho duya tan callat? ¿per qué, per explicarho, ha hagut d' esperar que l' isla estés convertida en un cementiri y las poblacions en inmensos hospitals?

Pero, en fi, Deu nos guard d' un ja está fet. Encare que tart, el xicot ho ha dit, y ara lo que convé es aprofitar lo seu descobriment.

Desde luego la sanitat militar ja pot comensar á buscarse un altre ofici.

¿Per qué la necessita ara 'l govern?

Naturalment que 'ls metjes de tropa protestarán y apelarán á tota mena d' intrigas per desacreditar el *Sistema-escapulari*. ¡Es tan trist trobarse sense feyna y perdre 'ls quantiosos sous que l' estat els paga... ó 'ls queda á deure, segóns els cassos!

Sort que 'l govern no se 'ls escoltará y tirarà al dret sense contemplacions, trayent del descobriment del soldat del Carme tots els beneficis que indubtablement pot produhir.

En lo méu concepte, lo que procedeix es dictar un decret concebut en la forma següent:

«*Article 1.^r* — L' escapulari del Carme queda declarat obligatori en tot l' exércit espanyol.

«*Art. 2.ⁿ* — Els bisbes de la vora de mar s' encarregarán d' enviar á Cuba els escapularis que 's necessitin pel consúm de las tropas allí existents.

«*Art. 3.^r* — Pera major eficacia del pre-eivatiu s' ordena que l' escapulari sigui precisament de llana.»

Una vegada cumplertas las disposicions d' aquest decret ¡ja poden venir febres y dimonis y Quintíns Banderas!... L' exércit espanyol s' ho escoltará tot com qui sent ploure.

¡Gloria, gloria al providencial escapulari!...

**

En aquest moment m' explican lo següent cas:

«Un pobre soldat, molt devot, va marxar á Cuba portant també aquest escapulari de que tant se parla. Als pochos días d' arribar allà entrá en foch, y una de las primeras balas va deixar-lo al siti.»

¡Pasterada!... ¡No hem fet res! Retiro tot lo que hi dit.

MATÍAS BONAFÉ.

TONTERÍAS

En la Rambla avants d' ahir vam passa'ns á frega roba; ella al crusar per prop méu va aixecá 'l cap orgullosa, jo 'l vaig abaixar sentint tornarse'm las galdas rojas.

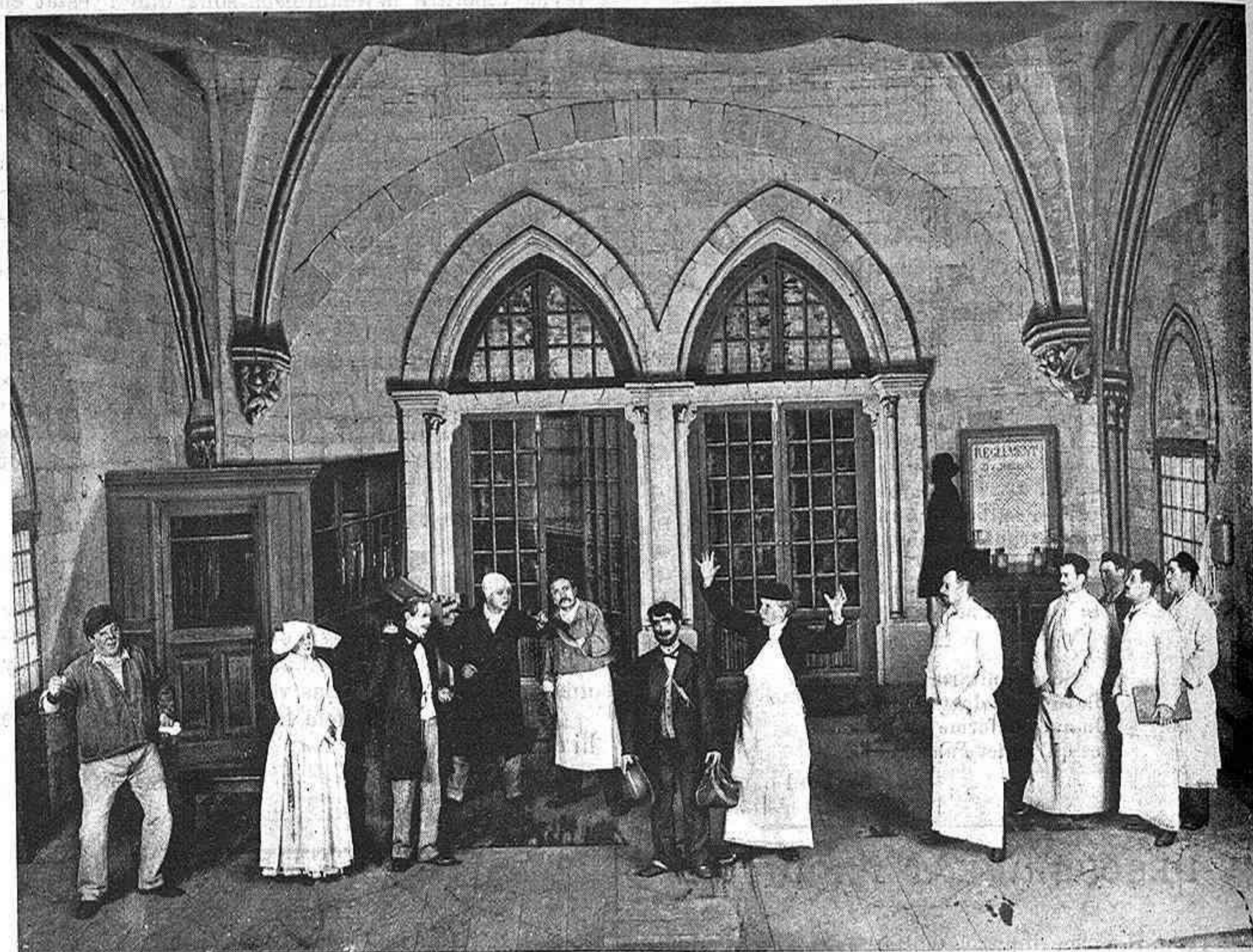
Un amich ho va notar y m' ha dit avuy ab sorna: —Jespus, per lo vist ets tú, que 't queixas y l' esbalotas

LOS DOS PILLETES

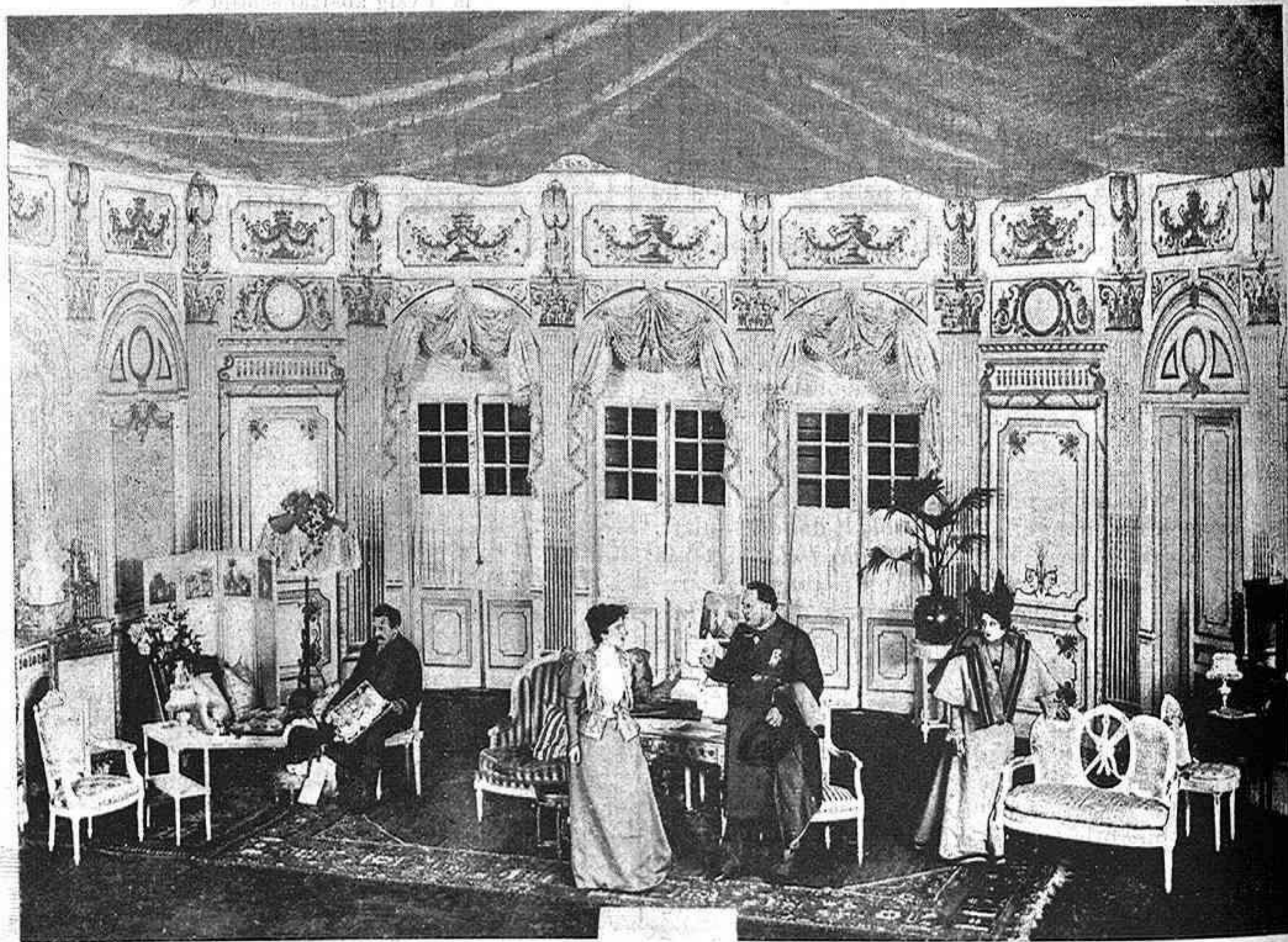

Quadro tercer. — Escena culminant

ACTUALITATS TEATRALS

Melodrama de *P. Decourcelle*, arreglat per *J. B. Ensenyat*,

Quadro segón.—EL HOSPITAL DE TOURS.

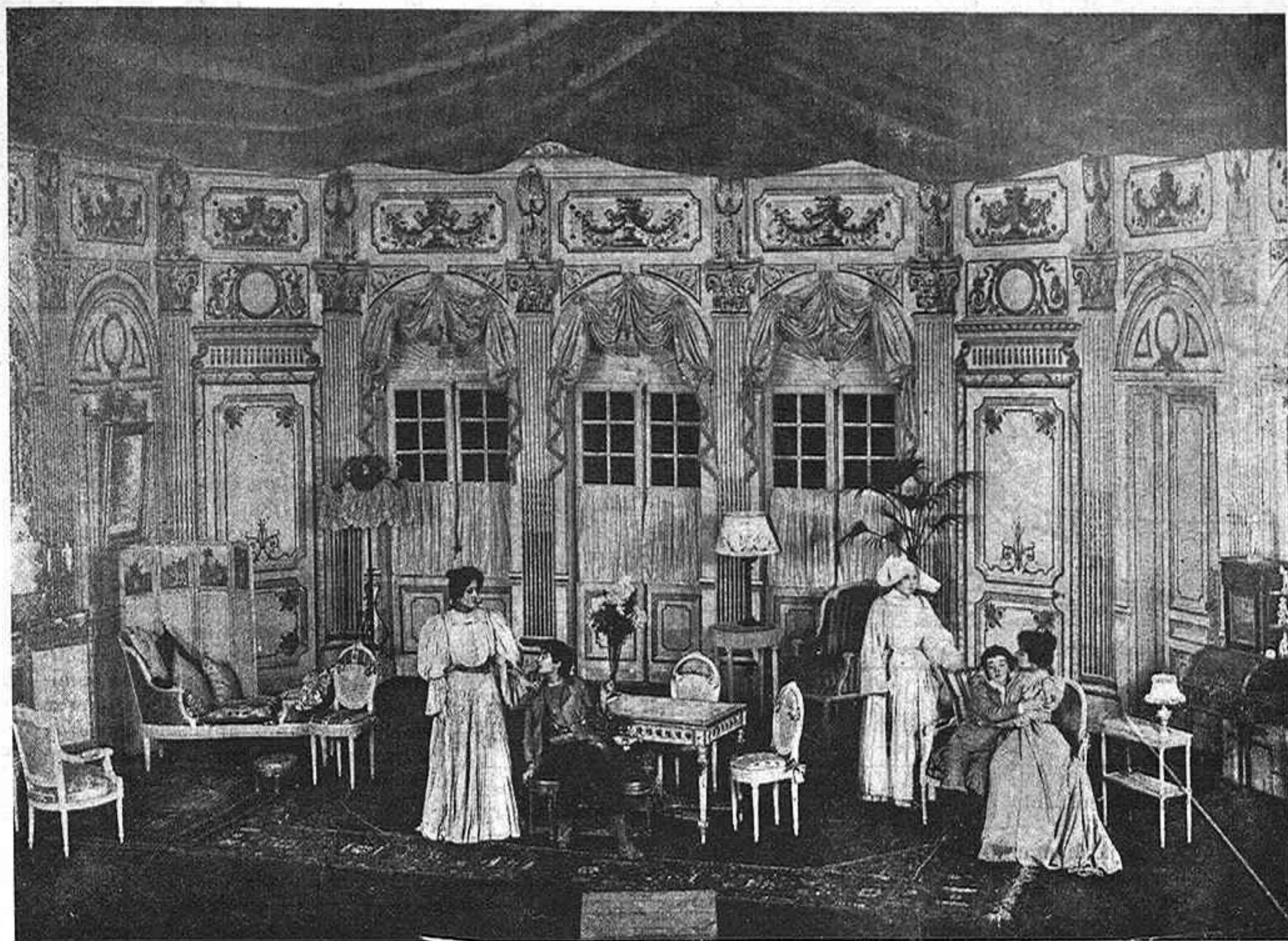

Quadro tercer.—LA VENGANZA DEL MARIDO.

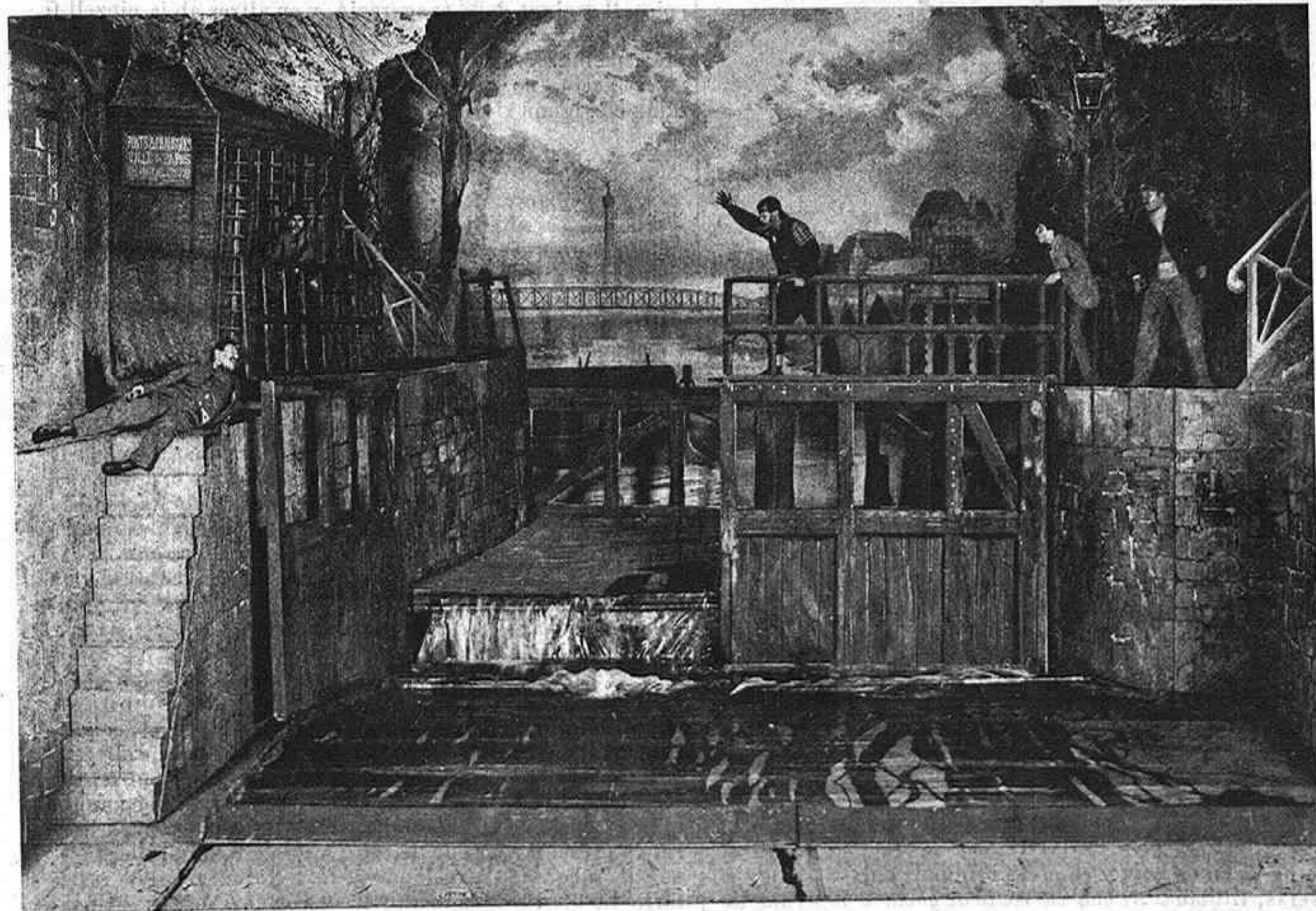

LOS DOS PILLETES

que 's representa actualment en lo *Teatro de Novedats*.

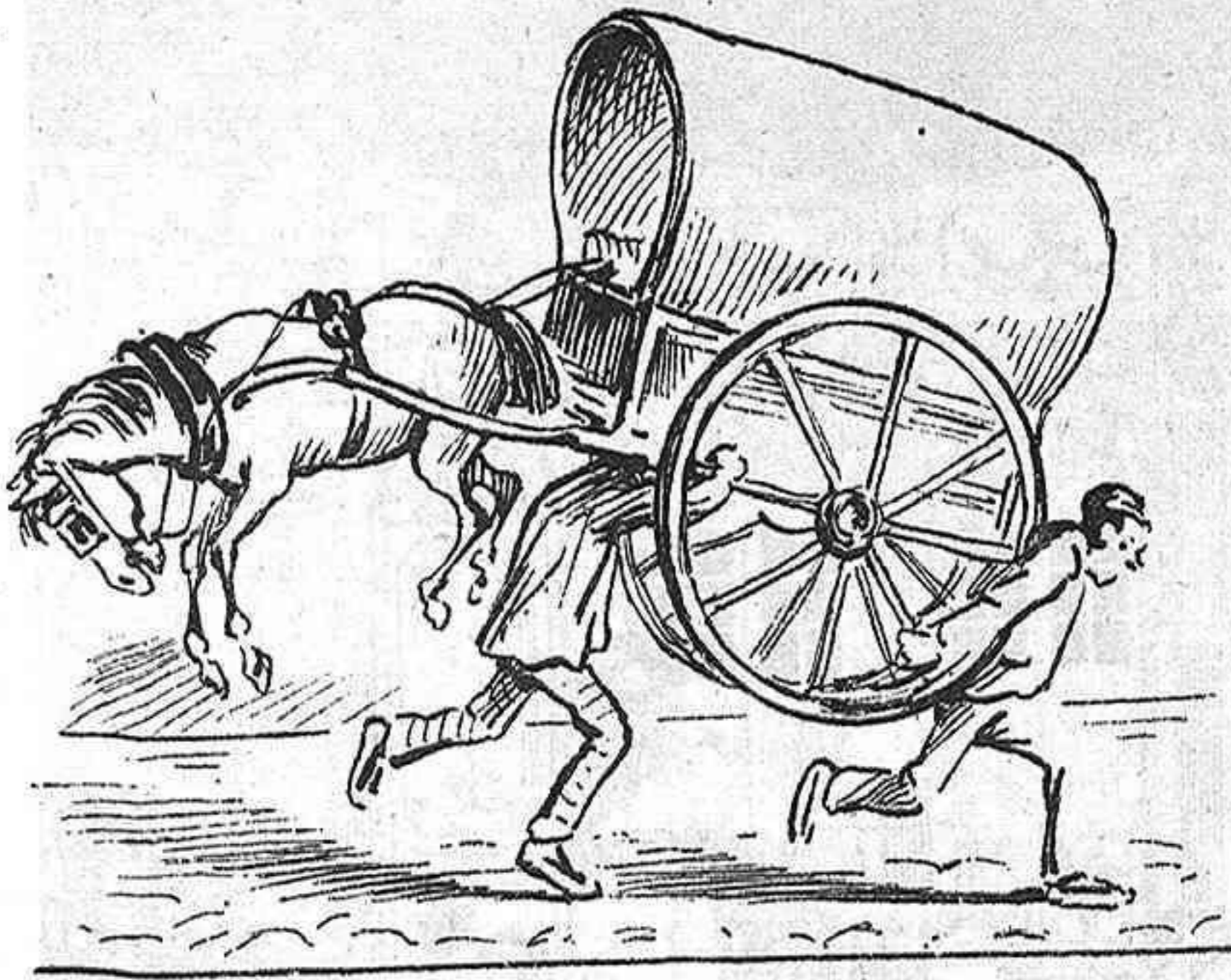
Quadro quint. — ¡NO ES MI HIJO!

Quadro seté. — LA ESCLUSA DEL PUENTE DE AUSTERLITZ.

LA SEGURETAT Á BARCELONA

(Una gacetilla)

—«Ayer los ladrones robaron una tartana con caballo y todo.»

l'únic culpable!

—Amich méu
has jutjat lleuger de sobras;
no, no es que jo tingui culpa,
jes qu' ella no te vergonya!

* *

De mos planys ó de mas iras
fas ben bé no fentne cas,
puig ab rahó ja dius que son al últim,
romansos y poch pá.

¡Es vritat; la vida honrada,
l'amor pur, la dolsa pau
de la modesta llar, sols son romansos
dels més insustancials.

Lo qu' es sabrós pa del dia,
es lluhir trajos preuhats,
ser de tothom, y en bacanals estúpidas
riure, beure y cantar.

Aixó es bó, pro ans de no gayre
rosegóns sols te darán
y encare Deu te 'n dó. ¡Ay de tú 'l dia
que no tinguis caixals!

* *

T' assembles á una escultura
feta per divi cisell
en ta fredor com de márbre,
en ta blancor com de neu,
en ta bellesa de formas,
en ta falta de cervell...
y en que gemegarà dias
el que caygui damunt téu!

JEPH DE JESPUS.

PRINCIPAL

La pessa en un acte y en prosa original dels Srs. Boy y Carreras, titulada: *Al bon carmetlo de goma ó esperant la professó* es una pintura acertada de quadros y escenas po-

pulars y de tipos barcelonins. Está escrita además ab verdadera gracia, brollant de la boca dels personatjes una caudal de vistes, si naturals els uns, enginyosos els altres, y tots ells correctes, es á dir sense passar may la ratlla del bon gust y la decencia.

L' obreta, com era d' esperar, dadas sas condicions, va agradar molt, essent cridats los autors al escenari. En l' execució treballaren ab acort las señoras Monner, Clemente, y Domus y 'ls Srs. Capdevila y Goula.

LICEO

Orfeo, l' obra mestra de Glück, constitueix una de las fitas culminants en los progressos del art lirich. Conta més de un sigle de existencia, y es avuy tan fresca, tan hermosa com lo día en que va ser creada.

Y no obstant lo públich del Liceo... Bé, deixemlo estar á n' aquest públich. Ja ho sabém de temps: es amich de las exageracions, dels efectes llamants, de las extremituts: la fruyta per agradarli ha de tenir pinyols.

La Srta. Fabri cantá *Orfeo* ab verdader talent lluhint lo tresor de una ven extensa y ben timbrada en tots los registres al servey de una inteligencia notable y de un perfecte domini de la escena. Per ella sigueren principalment los aplausos dels *dilettanti*. La secundaren ab molta discreció los Srtas. Barone (Enridice) y

Bianchini (Amor).

* *

Dimeeres debutá la Theodorini ab *Gioconda*
Aplassém lo parlarne per la próxima senmana.

ROMEA

La senmana passada se posá en escena la comedia en un acte del Sr. Riera y Bertrán titulada: *Uc diputat á Corts*. Es un quadro de costums politics, pintat á trossos ab lo pinzell groixut de la exageració, y en altres ab la pinzell fi de l' observació. Aixó fá que l' obra adoleixi de certa falta de armonia.

L' acció, no obstant, está ben combinada y animan lo diálech alguns xistes ben trobats.

* *

A costellas del gendre es l' arreglo de un *vaudeville* francés, transplantat á l' escena catalana ab la facilitat y l' garbo que carecterisan al Sr. Colomer.

Ja se sab qu' en aquest género l' exageració dels tochs es de rigor, pero aixis y tot en l' obra estrenada 'l dilluns s' hi notan rasgos felissos de observació, alguns personatjes felisment trassats, y no pocas escenas d' una forsa cómica que s' imposa per lo espontaneament que brollan de la mateixa acció de l' obra.

De un assumpto relativament petit, com es la mala interpretació de un sogre á las atencions que 'l seu gendre li dispensa, ficantse l' á casa quan lo veu arruinat, hi hauria autors que no n' haurian sapigut fer més que una pessa en un acte, ó tot lo més en dos. Y no obstant, l' obra arreglada pel Sr. Colomer ne te quatre, tots ells agradables, entretinguts y xistosos.

L' adaptació catalana está feta per la ma hábil de un gat de vell en materias teatrals, expert en la pintura de tipos y en lo maneig del diálech cómic y molt coneixedor del gust del públich

L' execució no passá de regular. Creyém que millorarà molt quan los actors estigan més segurs de sos papers. Obras de aquest género exigeixen una soltura especial... haurian de ferse sense apuntador. També es precís no exagerar massa la nota caricaturesca. Dihém aixó pel senyor Fuentes qu' en lo tipo de Macrobio presenta un bobo en tota la extensió de la paraula, quan al nostre entendre hauria de presentar un noy de fora, carregat de pretensions, que al trobarse á Barcelona vol fe 'l *corrido*, sense resultatli. Lo Sr. Fuentes te un talent prou flexible per compendre 'l verdader alcans de aquesta leal indicació.

TIVOLI

Reproducció de la sarsuela de gran espectacle *De la terra al sol*. Un viatge de recreo que 'l públich el fa sempre ab gust.

NOVEDATS

Continúan ab éxit las representacions del melodrama *Los dos pilletes*. En lo present número veurán los lectores alguns quadros gráfichs de aquesta obra sensacional.

CATALUNYA

Ja torném á tenir al popular Frégoli en campanya. Es l' home de sempre; sols que ara porta aumentat lo seu repertori ab algunas novas farsas de las que li permeten lluhir sas pasmosas habilitats de transformista. No es difícil augurar que las pocas funcions que donará á Barcelona 's contarán per plens.

GRAN-VIA

La sarsuela *La gracia de Dios*, lletra del Sr. Figuerola Aldrofeu, música del mestre Isaura, es una obreta lleugera, escrita pera fer lluhir á una triple cómica del género de la Sra. Gómez, que va estrenarl's.

Al acabarse l' obra, 'l teló s' alsá una infinitat de vegadas, tributant el públich una ovació á la protagonista, que aquella nit celebrava 'l seu benefici.

N. N. N.

¿QUÍ 'L VOL?

Los diumenjes al matí,
dos horas que tinch en vaga,
miro de fé algun treball
per *La Esquilla* ó *La Campana*.

Sempre vaig ab precaució,
quan tinch la dona llevada
al moment baixo del llit
y 'm tanco sol en la cambra.

Ella, aixó, ja ho ha notat
alguna que altra vegada,
y com la dona de mí
no 'n pot treure l' aygua clara,
un jorn que 'm vaig descuidar
al dematí de tancar-la,
va ficarse quarto endins
y per sobre de l' espatlla
veya com feya *gargots*
damunt d' un paper de barba.

No pensava ab ella jo,
quan dantme un cop á l' espatlla
va dirme:—¿Qué fas aquí?

—Mira, tres ó quatre ratllas,
(vaig respondre) M' has distret
ben bé ab las tévas camándulas.

—Ja m' ho van dir que escribias
á l' *Esquilla* y *La Campana*;
com si fossis un cap vert
d' aquets de la flamarada.

Pero voldria saber
escribint aixó ¿qué hi guanyas?

—¿Qué hi guanyo? ¡gloria inmortal!

—Val més que riga, ¡cap d' ase!

Potsé 't vols posá 'l nivell
de Cervantes y Pitarra,
de Zorrilla, Calderón,
Lope de Vega y Petrarca?

—Está clar, y un monument
me farán en una plassa
que pregonará per sempre
dels méus versos la gran fama.

—¡Ja! ¡ja! Com ho fas tant bé.

Extranyo, encár, com t' alabas.

Si algú 't volgués enaltir
fent versos, com tú fas ara,
te colcará sabs hont?

al bell mitj d' un pom d' escala.

—Muller méva, ¿sabs qué has dit?

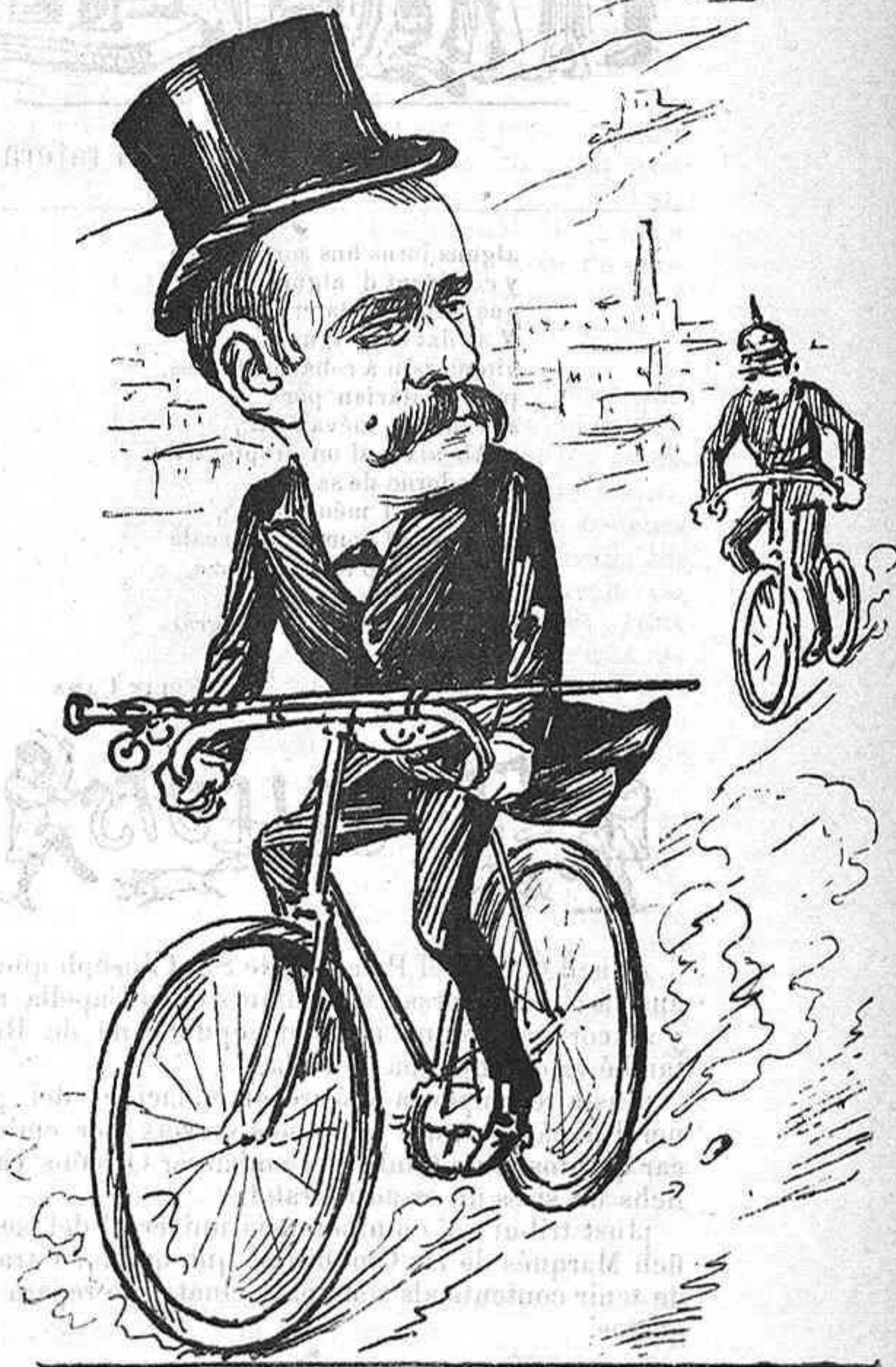
Perlant mal, m' has sigut franca.

Es vritat que malament
versifico jo las ratllas,
pero que d' aquí en avant

molt pitjor las faré encare,
perque col-loquin mon busto
al cap-de-vall d' nna escala.
Allí, al menys, estaré bé;
no 'm tocarán las glassadas
d' aquells jorns frets del hivern,
ni las fortas tramontanas,
ni la brivalla vindrá
á tirarme cap pedrada.
Allí estaré ben servit
per una hermosa criada
que 'm rentará tot sovint
ab sabó y ab blanch d' Espanya,
y tant de grat ho farà
que no 'm ratllará la cara
per mor de que ab son delict
no li escursin la soldada;
veyentme mes ben atés
que no 'l barber que m' afayta,
pagat ab bons dineróns
que 'm costen moltes suhadas.

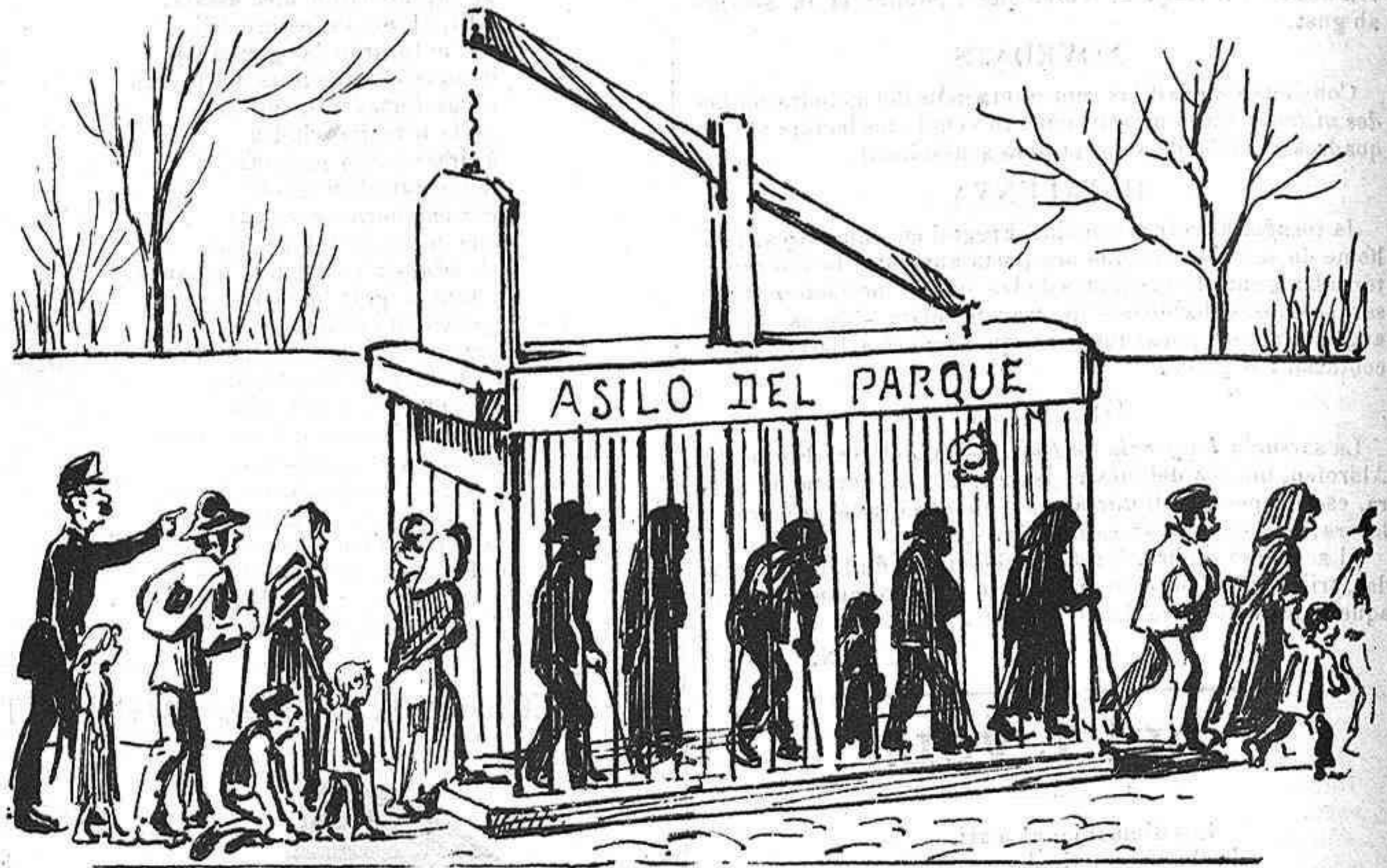
Lo méu cap acariciat
dels que pujan y 'ls que baixan
—Potsé era un sabi—dirán—
ó bé algún... tocat de l' ala.—
Y jo impartérrit allí;

INSPECCIÓ DELS POBLES AGREGATS

Si es vritat que 'l nostre arcalde
es tan notable ciclista,
¿cóm no la fa en bicicleta,
l' inspecció agregacionista?

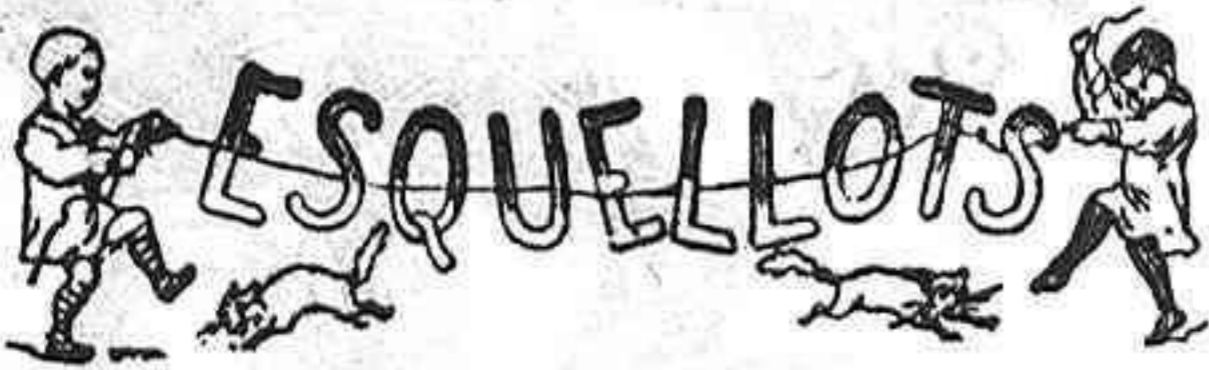
COM SE RECULLEN ELS POBRES Á BARCELONA

La ratera de la *Gran Via*.

alguns jorns fins seré guarda
y confident d' algun jove
que festeji ab la criada.
Y si dat cas algún dia
vinguessin á robá 'ls lladres,
prou agafarian pór
al veure la méva cara.

Ab aixó, si un propietari
per adorno de sa casa
necessita 'l méu retrato,
per posá al pom de la escala
lo méu busto fet de bronze,
de fusta ó pedra picada,
que 'l demani, y de bon grat
lo serviré.

FÉLIX CANA.

Aquell Orfeo del Patronat de Sant Joseph que va
anar á Nissa reforat ab cantants de la Capella real
y ab coristas de una societat republicana de Reus
també va obtenir una medalla.

¡Justa recompensa á las recomendacions del ge-
neral Azcárraga, qui ja no sols serveix per embar-
car quintos, sino també per embarcar Orfeóns cató-
lics un si es no es adulterats!

¡Just tribut á l' omnipotencia universal del seráfich
Marqués de las Cinquillas, qui quan se tracta
de tenir contents als séus patrocínats, no repara en
gastos!

Al acabar d' escriure las ratllas que antecedeixen
se 'm presenta un expert *medium* esperitista, que
tot sovint se posa en relació directa ab las regions
supra-terrenas, mostrantme la següent comunicació,

que, segons diu, acaba de serli expedida desde 'l pa-
radís:

«Serveixis avistarse ab lo director de LA ESQUE-
LLA DE LA TORRATXA, y fássili present que no tinch
art ni part en la concessió de una medalla al Orfeo
madrileny del Patronat de Sant Joseph. Per si algú
tractés de atribuirme aquest miracle, desitjo que
consti que no ha sigut cosa de cap Sant del Cel sino
de un acaudalat negociant de la terra.—LO PA-
TRIARCA SANT JOSEPH.»

La comunicació conté además la següent nota, á
manera de *Post-data*:

«Jo prou hauria volgut complaure als individus
del coro republicá de Reus, que 'm son molt simpá-
tics; pero aquesta vegada m' ha sigut impossible,
al veure que anavan en tan mala companyia.»

En los actuals moments, crech que un bon con-
cell es de agrahir.

Es induptable que la concessió de l' autonomia
aranzelaria á las Antillas ha deixat als nostres in-
dustrials confosos y aturrullats. La majoria d' ells
donan per perduts ó poch menos aquells rics mer-
cats que consumían productes de la Península, y en
especial de Catalunya, per 40 milions de duros.

¿Qué fer en una situació tan apurada?

Molt senzill: primerament no desanimarse, y des-
seguida buscar nous mercats, ó quan menos fomen-
tar mes y mes lo consúm en aquells que ja 's pos-
seheixen.

Un dels principals ha de ser el de Madrit.

Per dos motius diferents están en l' obligació d'
explotarlo en una forma mes eficaz que la que han
vingut empleant fins ara.

Per un motiu de interés, y per una rahó de dig-
nitat.

M' explicaré.

Hi ha á Madrid un cassino de mantegayres, titulat *Círculo de la Unión mercantil*, alabardero incansable de tot govern que dispara bala rasa contra la industria catalana. Aquells botiguers improductius, que 's limitan á fer pagar car al consumidor lo qu'ells compran barato al productor y á vendre com estrangers los productes nacionals, aixís com avants eran los organitzadors dels *meetings* lliure-cambistas, ara s'han convertit en los turiferaris de 'n Moret, y no perque l'autonomia aranzelaria de las Antillas afecti en cap sentit als seus interessos, sino pel dany que pot causar á la industria de Catalunya, que ha sigut y continúa sent la seva eterna pesadilla.

Ara bé, es necessari que 'ls industrials catalans, en justa correspondencia als seus carinyosos desitjos, els contestin dignament.

¿De quina manera? Fundant, davant per davant, del *Círculo de la Unión mercantil*, el *Bazar de la Unión industrial*. Un bazar, ó dos, ó tres, ó en fi 'ls que 's necessitin, al objecte de oferir als consumidors de aquell important mercat, tots los articles que á Espanya 's produheixen, á preu de fàbrica, mediant la supressió en absolut de tot intermediari, que avuy els encareix y 'ls desacredita.

Prompte veuríam, si 's feya aixís, á que quedaria reduhida la fatxada dels mantegayres del *Círculo de la Unión mercantil*. Si veyan que 'ls industrials mossegavan, pocas ganas els quedarian de tornals'hi á ficá 'ls dits á la boca.

Lo dia de Santa Cecilia un orfeó de senyoretas va cantar—per cert ab notable afinació—una missa á la iglesia del Hospital militar.

¿Y donchs, D. Jaume, qu' hém de fer?

¿No deya vostra ilustríssima que no pot tolerarse que 'l sexo femení canti á las iglesias?

¿Cóm ha sigut possible que tot un Orfeó de fillas d' Eva, menjessin la fruyta vedada de la prohibició episcopal?

No, no vaji depressa D. Jaume... ja m' esperaré. Quan haja tirat la punta del puro, podrá contestarme.

Ha mort á Madrid, lo conegut autor dramátich don Rafel M.ª Liern.

En distintas ocasións havia residit á Barcelona, ahont era sumament apreciat per las sevas prendas de carácter, no menos que per la bona sombra de la majoria de las sevas obras escénicas, generalment cómicas, y algunas francament bufas.

Fill de Valencia se dedicá ab éxit al teatro regional, donant á la escena, entre altras, las següents produccions: *La mona de Pasqua*, *Les eleccions d' un poblet*, *De femeter á lacayo*, *Una paella*, *La comedianta Rufina*, *Entre flors y freses*, etc., etc.

Lo teatro castellá li deu *La almoneda del diablo*, comedia de mágica, que avants de la Revolució de Setembre 's representá centenars de vegadas á Barcelona, *Carracuca*, *El barón de la Castaña*, *La salsa de Aniceta*, *Artistas para la Habana*, y sobre totas *La casa de fieras*, modelo de juguets cómichs que avuy encare figura en lo repertori de totas las companyias de vers d' Espanya.

Actualment era director artístich y d' escena del *Teatro español* de Madrid.

Ja no podrém dirli: —Que salga el autor.

El pobre Liern ha fet mutis per sempre mes.

ARTISTAS LÍRICAS

SRA. BORDALBA

Soprano de la companyia d' ópera del teatro del Liceo.

seus organitzadors y á la importancia de nostra capital.

Després de tot lo que passa, si bé 's considera, ja no 'ns queda mes remey que fer una mica 'l carnestoltas.

El Sr. Arpi (a) Pastetas, al últim s' ha decidit á deixar la vara de tinent d' arcalde.

—Home—va dirli—un vehí de Sant Martí de Provensals—encare es millor.

—No entench pas per qué.

—Vaig á dirli: sense la vara no tindrà las mans tan ocupadas.

MODAS D' HIVERN

—No cal que diguin de las senyoras, que devegadas entre 'ls homes son moda unas cosas!....

La *Publicidad* al donar compte del judici oral celebrat ab motiu de l' explosió de un cartutxo de dinamita en lo *Foment de la Producció nacional*:

taria!

Lo Sr. Parés ha solemnizat l' aniversari de la

«Termina dice (l' advocat defensor, Sr. Puig Asprer) solicitando estrictamente justicia; no pidiendo clemencia, que no necessita Francisco Callís.

—«Como el Sr. Fiscal, añade, he de concluir con aquellas frases de «Hágase justicia y ruja del cielo.»

¿Ruja?

Segóns l' himne de 'a Candi, rugeix Satán; pero 'l Cel fins ara ningú l' havia fet rugir.

Y ara vels'hi aquí que no sé si es *La Publicidad* ó 'l Sr. Puig Asprer qui traduheix per ruja l' imperatíu llatí *ruat*... y es una viva llástima, porque podría demanar privilegi exclusiu pera fer traduccions del mateixo trossó.

La Fabri, interpretant l' *Orfeo*, canta la famosa aria «O puro ciel», joya afiligranada del art líric mes inspirat.

Y no obstant, enloch de *cel pur*, y seré salpicat de rutilants estrelles, qu' exigeix la situació de l' ópera y la lletra de l' ária, la boca del escenari está tapada per un teló curt, plé de núvols, semblants á flochs de cotó fluix tenyits ab blau de cunya. ¡Cosas del Liceo!

Quan l' artista, entona la primera frasse de l' ária: *Oh puro ciel*, un filarmónich que seu al méu costat, me diu:

—Bé, vaja, si: de puro ja ho es.... Pero es puro de l' Arrenda-

EDICIÓ ILUSTRADA

La Empresa de LA ESQUELLA, desitjant fer un obsequi als seus lectors, ha conseguit de la Casa *Obras de Pérez Galdós* la venda en condicions excepcionals d' aquesta obra, que á pesar de valguer 85 pessetas, pot ser avuy adquirida pels nostres lectors per 73'60 pessetas.

L' obra té 92 quaderns, al preu una pesseta; pero 'ls lectors de LA ESQUELLA, podran obtenirlos per 80 céntims, presentant per cada quadern l' adjunt cupó.

B. PÉREZ GALDÓS

EPISODIOS NACIONALES

LLIBRERÍA ESPANYOLA

RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BARCELONA

ADMINISTRACIÓ

DE

La Esquilla de la Torratxa

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PRESENTANT AQUEST

CUPÓ

podrá adquirirse en l' Administració

DE

LA ESQUELLA

pél preu de 80 céntims un quadern de l' obra

EPISODIOS NACIONALES

edició de luxo, ilustrada ab més de 1,200 dibuixos de renombrats artistes.

Los quaderns constan de 5 y 6 plechs.

B. PÉREZ GALDÓS

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

Acaba de posarse en venda

L' ALMANACH
DE
LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA
PERA L' ANY
1898

Redactat pels primers escriptors de la terra—**146** firmas.

300 grabats

deguts als mes notables pintors y dibuixants de Catalunya y de fora.

L' Almanach forma un elegantíssim tomo enquadernat ab una artística cuberta tirada á varias tintas.

Preu **UNA pesseta**

Se ven per tot arreu

Obra nueva del eminente novelista
B. PÉREZ GALDÓS

EL ABUELO Un tomo 8.º
Ptas. 3.

NARCISO OLLER

EL ESGAÑA-POBRES

VERSIÓN CASTELLANA DE
Rafael Altamira
Precio 2 pesetas.

Eusebio Blasco

CORAZONADAS

Un tomo 8.º Ptas. 2'50.

LA VÍSPERA DE LA BODA

Conocimientos necesarios al hombre y á la mujer antes de casarse, por el **Dr. Dupuis**.

Precio 2 reales.

Salvador Rueda

EL CESAR

POEMA

Precio 2 pesetas.

COLECCIÓN DIAMANTE (Edición López)

PECCATA MINUTA

por Felipe Pérez y González
Precio 2 reales.

Pronto saldrá el tomo 56 de la **COLECCIÓN DIAMANTE**

BARCELONA Á LA VISTA

Album de fotografías de la Capital y sus alrededores.

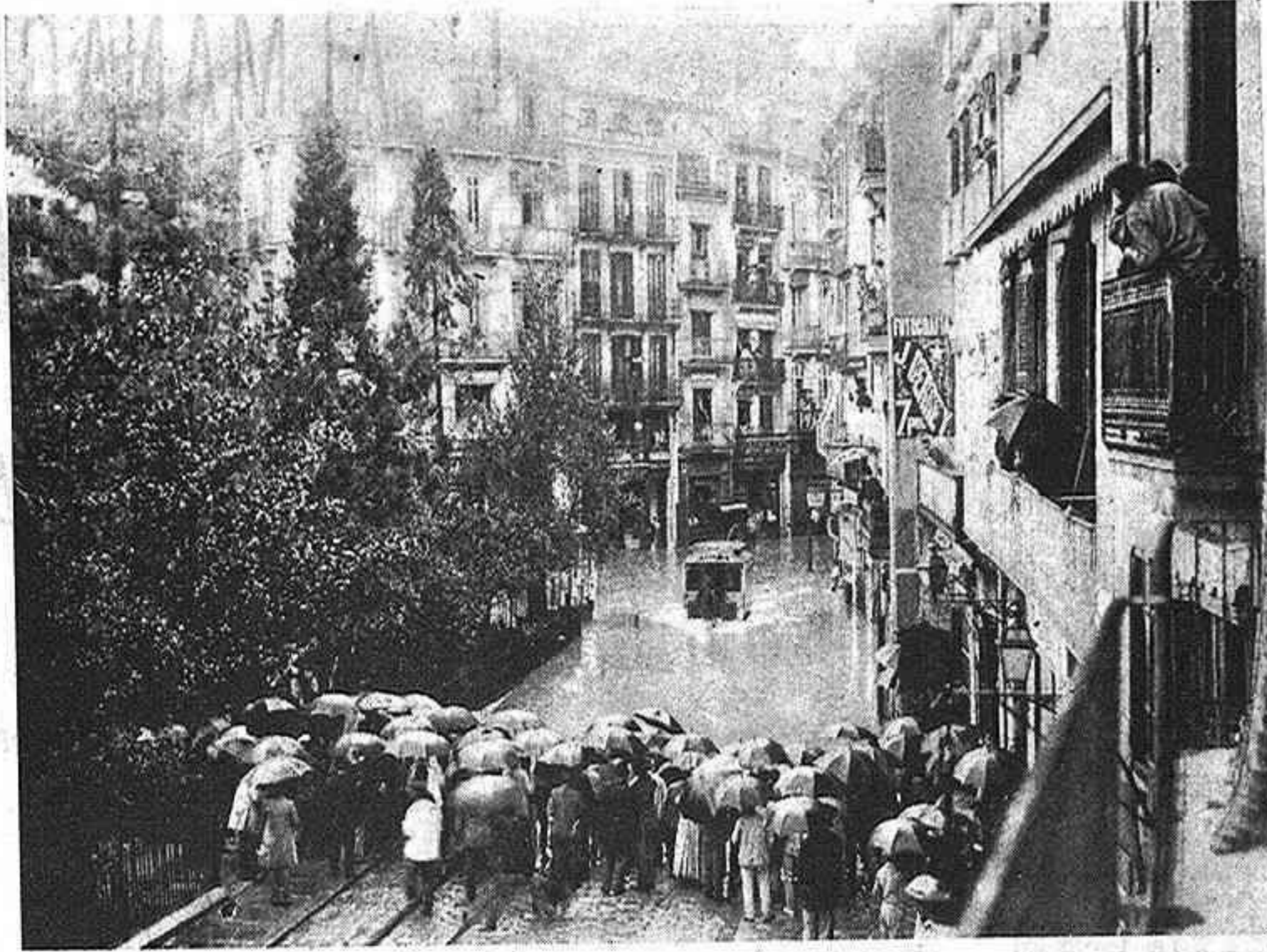
192 VISTAS encuadradas con elegante cubierta en oro y negro Ptas. 8.

DIETARIOS para 1898

desde 1 peseta á 2'50.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LA INUNDACIÓ DE VALENCIA

INUNDACIÓ DE LA PLASSA DE S. FRANCISCO.

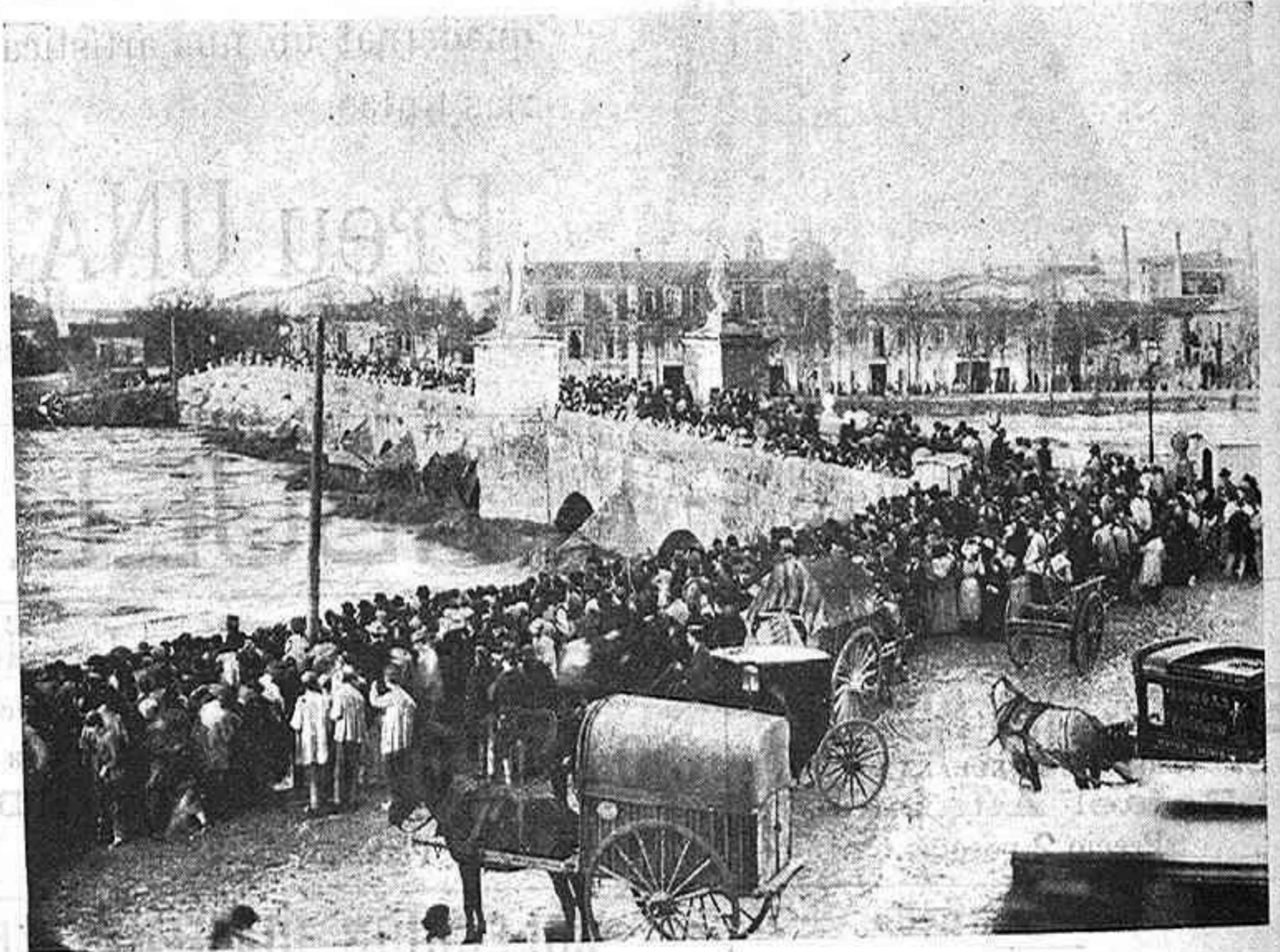
Valencia conservarà etern recort de la inundació que 'l día 10 de Novembre cubrí de ruinas la hermosa ciutat de las flors y las rialleras poblacions que la rodejan.

Després de una llarga temporada de sequedat, vingueren las plujas torrencials y prompte 'l poétich Turia quedá convertit en impetuosa corrent, elevantse á un nivell extraordinari y desbordantse per cent llochs distints.

Las ayguas ho cubriren tot.

L' Alameda y 'ls carrers del Grao 's transformaren en verdaders torrents, que al mateix temps que destruhían quantiosos interessos, posavan en gravíssim perill la existencia dels habitants d' aquells populosos barris.

Los actes de valor y abnegació foren molts y notables, y en mitj de tot, es consolador poguer fer constar que la inundació si bé ha causat la ruina de no pochs infelissos, no ha ocasionat una sola víctima.

(Fot. A. Garcia.—Valencia.)

LO PONT DE S. JOSEPH, al comensar á baixar las ayguas.

mort de 'n Llovera, exposant en lo séu saló, durant la present senmana, alguns garbosos quadros del malaguanyat pintor reusençh.

Al contemplarlos un se dol mes y mes de la prematura perdua de un artista, que tan notables qualitats atresorava.

Passan per la Rambla dos modistas de brasset, una d' ellas una mica guerxa.

Aquesta diu á la seva amiga:

- Repara aquell polissón com me guayta.
- Potser vulga agafarte—respon l' altra.
- Ay, ay, ¿per qué m' ha de agafar?
- Perque miras contra 'l govern.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.